

УДК 379.8:376

ДИТЯЧІ ЗАКЛАДИ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ: ІНКЛЮЗИВНИЙ АСПЕКТ

Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та педагогічної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
ORCID: 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Резніченко Ірина, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0003-2810-2378

E-mail: rig.ua@ukr.net

Кучер Галина, кандидат педагогічних наук, начальник Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

ORCID: 0000-0002-5807-7276

E-mail: galinakucher7@gmail.com

Білошкурська Світлана, викладач циклової комісії природничих дисциплін та математики, Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради».

ORCID: 0000-0002-3030-510X

E-mail: biloshkurska.s@gmail.com

У статті проаналізовано основні законодавчі та нормативно-правові документи щодо оздоровлення та відпочинку дітей та молоді. Доведено необхідність впровадження принципу інклюзивності у сферу оздоровлення та відпочинку дітей з метою забезпечення рівних можливостей та недискримінації в отриманні дітьми послуг з оздоровлення та відпочинку. Узагальнено практичний досвід уманських інклюзивних оздоровчих закладів, зокрема відділення реабілітації, оздоровлення та відпочинку змішаного типу «БУГ», літнього оздоровчого табору санаторного типу «Мрія», Центру дозвілля та відпочинку для дітей шкільного віку «Барвограй».

***Ключові слова:** оздоровлення; відпочинок; інклюзія; реабілітація; дитячий заклад оздоровлення та відпочинку; діти та молодь; особливі освітні потреби; соціальна підтримка.*

CHILDREN'S HEALTH AND LEISURE INSTITUTIONS: INCLUSIVE ASPECT

Kravchenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Social and Pedagogical Education, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Reznichenko Irina, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Education Technologies and Pedagogic Creativity Chair, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-2810-2378

E-mail: rig.ua@ukr.net

Kucher Halyna, PhD in Pedagogical Sciences, Head of the Department of Labor and Social Protection of the Uman City Council.

ORCID: 0000-0002-5807-7276

E-mail: galinakucher7@gmail.com

Biloshkurska Svitlana, Lecturer in the Cycle Commission of Natural Sciences and Mathematics, Municipal Institution “Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council”.

ORCID: 0000-0002-3030-510X

E-mail: biloshkurska.s@gmail.com

The article analyses primary legislative and regulatory documents related to health improvement and recreation of children and juvenile, in particular the Law of Ukraine “On Health Improvement and Recreation of Children” (2008), The State Social Standard for Health Improvement and Recreation of Children (2009), The Standard Regulations on Children’s health and Recreation Institution (2009), The Concept of the State Social Program of Health Improvement and Recreation of Children until 2025 (2021), The National Strategy for the Creation of Barrier-Free Space in Ukraine until 2030 (2021).

The necessity of introducing the principle of inclusivity into the field of health improvement and recreation of children in order to ensure equal opportunities and non-discrimination in obtaining services relating to health improvement and recreation of children is proved.

According to requirements of extracurricular education, the educational environment of children’s health and recreation institutions is focused on creating conditions for the intellectual, spiritual and physical development of children; involvement in active communication and creativity; formation of social competencies; creating conditions for self-determination and self-realization. Inclusion within the children health-improvement system will allow organizing health improvement and recreation for disabled children in modern children’s healthcare institutions at all levels where appropriate conditions for active recreation are created.

The article summarizes the practical experience of Uman inclusive health institutions, in particular the Department of rehabilitation, health improvement and recreation of mixed type “Bug” of the Center for Social Services of the Department of Labour and Social Protection of the People of Uman City Council; the summer recreation camp of the sanatorium type “Mriya” of the Complex Rehabilitation Center for Disabled Children “Prolisok”; the Leisure Recreation Center for School-age Children “Barvograi” of the Center for Integrated Social Services of the Department of Labor and Social Protection of the People of Uman City Council.

Keywords: *health improvement; recreation; inclusion; rehabilitation; children’s health and recreation institution; children and juvenile; special educational needs; social support.*

Забезпечення конституційного права дітей на оздоровлення та відпочинок, соціального захисту дитинства є одним із пріоритетних завдань нашої держави. Водночас спостерігаємо стійку тенденцію до погіршення здоров’я дітей. Таким чином, оздоровлення та відпочинок дітей і учнівської молоді в період літніх канікул сприятиме зміцненню здоров’я та поновленню сил, а також розвитку дитини, формуванню здорового способу життя, реалізації її творчих здібностей.

На сьогодні питання інклюзії є дуже важливими, особливо в освіті. Створення доступного освітнього середовища, рівних можливостей для всіх категорій дітей в Україні – це головне завдання інклюзії.

Відповідно до Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року «важливим є впровадження у сферу

оздоровлення та відпочинку дітей принципу інклюзивності з метою забезпечення рівних можливостей та недискримінації в отриманні дітьми послуг з оздоровлення та відпочинку» [4]. Таким чином, створення та удосконалення інклюзивних дитячих закладів оздоровлення та відпочинку є досить актуальним.

Основоположними законодавчими документами щодо оздоровлення та відпочинку дітей в Україні є: Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» (2008), Державний соціальний стандарт оздоровлення та відпочинку дітей (2009), Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку (2009), Типові штатні нормативи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку (2009), Концепція державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року (2021), Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (2021).

Проблемі розвитку інклюзивної освіти присвячено наукові праці таких учених, як Л. Андрушко, В. Бондаря, В. Засенка, А. Колупаєвої, М. Матвєєвої, С. Миронової, Н. Назарової, Т. Сак, М. Сварника, В. Синьова, Н. Софій, М. Шеремет, Л. Шипіциної та інших. Питання створення та удосконалення інклюзивних дитячих оздоровчих закладів оздоровлення та відпочинку у своїх працях розглядали такі дослідники: М. Вязовкіна, І. Зінкевич, О. Кравченко, І. Костіна, Г. Кучер, М. Міщенко, В. Овчинников, В. Строніна, І. Резніченко.

Мета статті – проаналізувати законодавчі та нормативно-правові документи щодо оздоровлення та відпочинку дітей та молоді, а також узагальнити практичний досвід м. Умань.

Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» визначає «основні засади державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, повноваження органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, правові, фінансові та організаційні засади утворення і діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, права, обов'язки та відповідальність усіх учасників процесу» [3]. Розглянемо основні терміни, зазначені у законі:

«Відпочинок – комплекс спеціальних заходів соціального, виховного, медичного, гігієнічного, спортивного характеру, що забезпечують організацію дозвілля дітей, відновлення фізичних і психічних функцій дитячого організму, сприяють розвитку духовності та соціальної активності дітей, що здійснюються в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку протягом відпочинкової зміни» [3].

«Оздоровлення – комплекс спеціальних заходів соціального, виховного, медичного, гігієнічного, спортивного характеру, спрямованих на поліпшення та зміцнення фізичного і психічного стану здоров'я дітей, що здійснюються в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку протягом оздоровчої зміни» [3].

«Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку – постійно або тимчасово діючий, спеціально організований або пристосований заклад, призначений для оздоровлення, відпочинку, розвитку дітей, що має визначене місце розташування, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та технології для надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітей відповідно до державних соціальних стандартів надання послуг з оздоровлення та відпочинку» [9].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» існує така типологія змін:

- «відпочинкова зміна – період перебування дитини в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку не менше 14 днів;
- оздоровча зміна – період перебування дитини в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку не менше 21 дня, протягом якого дитина отримує послуги з оздоровлення та відпочинку;
- профільна зміна (туристична, спортивна, додаткової освіти: юних біологів, математиків, екологів тощо) – період перебування дитини в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку, протягом якого дитина, крім послуг з оздоровлення та відпочинку, отримує комплекс послуг, спрямованих на розвиток певних здібностей та інтересів;
- тематична зміна – оздоровча або відпочинкова зміна, протягом якої дитина, крім послуг з оздоровлення та відпочинку, отримує комплекс додаткових послуг, спрямованих на розвиток її здібностей та інтересів за напрямами позашкільної освіти, фізичної культури та спорту, соціальної реабілітації, соціального захисту тощо за спеціальною програмою» [3].

«До основних принципів державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей відносять: рівність прав кожної дитини на оздоровлення та відпочинок; створення умов для зміцнення фізичного та психічного здоров'я дітей шляхом належної організації оздоровлення та відпочинку; надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітям, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки» [3].

Оздоровлення та відпочинок дітей може здійснюватися протягом року, сезонно, під час канікул, цілодобово, протягом дня у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку.

За своїми організаційно-правовими формами дитячий заклад оздоровлення та відпочинку може бути державної, комунальної або приватної форми власності.

Діти з особливими освітніми потребами, що оздоровлюються у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, можуть бути в супроводі батьків, законних представників, соціальних працівників тощо.

«Оздоровлення та відпочинок дітей, які потребують особливих умов для оздоровлення, здійснюються у спеціально пристосованих дитячих закладах оздоровлення та відпочинку або в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку із спеціально обладнаними місцями» [3].

До дитячих закладів оздоровлення належать:

- «дитячий заклад санаторного типу – заклад, у якому діти перебувають цілодобово і де поряд з оздоровчими надається комплекс медичних послуг, спрямованих на поліпшення стану їхнього здоров'я, запобігання захворюванням. З урахуванням природно-кліматичних умов, наявної лікувально-оздоровчої бази, кадрового забезпечення такі заклади можуть бути спеціалізованими;
- дитячий центр – заклад, що функціонує протягом року, в якому діти перебувають цілодобово. Центр має відповідне кадрове забезпечення, спеціально відведену територію, матеріально-технічну базу, які відповідають санітарно-гігієнічним нормам, для організації оздоровлення, відпочинку та навчання дітей;

- позаміський заклад оздоровлення та відпочинку – заклад, що функціонує протягом року, сезонно або під час канікул, у якому діти перебувають цілодобово. Заклад повинен мати спеціально відведену територію, що знаходиться в курортній або заміській зоні, матеріально-технічну базу, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам, кадрове забезпечення для організації оздоровлення. Відповідний заклад також може належати до закладу відпочинку» [3].

На сьогодні в Україні функціонують такі типи дитячих закладів оздоровлення:

- «табір з денним перебуванням – табір, тимчасово утворений у навчальному закладі, закладі культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, в якому забезпечується належний догляд за дітьми, виховний процес, їх повноцінне дозвілля, розвиток творчих здібностей та інтересів і де діти перебувають протягом дня, але не менше 6 годин;
- дитячий заклад праці та відпочинку – заклад з денним або цілодобовим перебуванням, у якому поряд з відпочинком організовується трудова діяльність з метою формування у дітей трудових інтересів і навичок;
- наметове містечко – тимчасово діючий заклад з денним або цілодобовим перебуванням, облаштований на спеціально відведеній території, що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам та нормам, у якому здійснюється комплекс заходів, спрямованих на формування у дітей навичок безпечної життєдіяльності, самообслуговування, колективізму» [3].

Дитячий оздоровчий табір є «позашкільним виховним закладом, що створюється з метою зміцнення здоров'я, організації літнього відпочинку, задоволення інтересів і духовних потреб підлітків; при цьому стратегічними завданнями його діяльності є:

- пропаганда здорового способу життя, формування культури здоров'я;
- забезпечення належних умов для повноцінного оздоровлення та відпочинку дітей, розвитку їх творчих здібностей шляхом проведення занять фізичною культурою, туризмом, правоохоронною та краєзнавчою роботою, суспільно корисною працею, а також на основі добровільного вибору видів діяльності за інтересами, дозвілля тощо» [1, с. 29].

Ключова ідея інклюзивного підходу – створити умови для задоволення особливих потреб кожної особистості. Соціум має бути максимально адаптований до людей з інвалідністю. Інклюзія – це процес включення осіб з інвалідністю в активне суспільне життя. У цьому контексті проблема здоров'я (особливі потреби) не розглядається як характеристика людини, це насамперед проблема соціальна, оскільки вона зумовлена непристосованістю оточення, а саме соціальної інфраструктури, та ставленням соціуму до людей з особливими потребами.

Разом з вибором цінностей західного світу, визнанням основних міжнародних стандартів у галузі прав людини (Декларації ООН про права людини, Конвенції ООН про права дитини, про права інвалідів) Україна взяла на себе зобов'язання щодо надання дітям з інвалідністю можливості в повному обсязі користуватися всіма правами людини й нарівні з іншими дітьми мати право на освіту, разом з іншими брати участь у спортивних заходах, у проведенні дозвілля та відпочинку. Необхідність інтегрування дітей з інвалідністю зазначена в офіційних документах на рівні постанов Кабінету Міністрів України та державних програм. Зокрема, в Указі Президента

України «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов з життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями», наказах Міністерства освіти і науки України вказано на рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами шляхом створення інклюзивного освітнього середовища.

Діти з інвалідністю так само, як і діти зі станом здоров'я та розвитку в межах вікової норми, мають конституційне право розвиватися відповідно до своїх здібностей, брати участь у житті суспільства, використовувати свій інтелектуальний і творчий потенціал. Їхня успішна соціалізація та самореалізація у суспільному житті має бути забезпечена на рівні всіх структурних компонентів освіти: дошкільної, середньої та позашкільної.

Відповідно до Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року: «нерозв'язаними залишаються питання надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітям, які потребують особливих умов для оздоровлення. З огляду на це важливим є впровадження у сферу оздоровлення та відпочинку дітей принципу інклюзивності з метою забезпечення рівних можливостей та недискримінації в отриманні дітьми послуг з оздоровлення та відпочинку. Незадовільний матеріально-технічний стан закладів є основною причиною недоступності послуг для дітей зазначеної категорії» [4]. Таким чином, «метою Програми є забезпечення належної якості та доступності послуг з оздоровлення та відпочинку дітей, організація реабілітації дітей з інвалідністю, запобігання інвалідизації дітей, збереження, удосконалення та розвиток мережі дитячих оздоровчих закладів, наметових містечок, створення в них безпечних умов перебування та збільшення кількості дітей, охоплених послугами з оздоровлення та відпочинку. Також Програма передбачає використання потенціалу громадських об'єднань в організації відпочинку дітей» [4].

Відповідно до Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку необхідним є проведення виховної діяльності:

- «організація діяльності гуртків і клубів за інтересами, дитячих студій, творчих майстерень тощо;
- проведення олімпіад, конкурсів знань, виставок технічної та художньої творчості, зустрічей з діячами науки тощо;
- організація розвивальних та інтелектуальних ігор; організація красзнавчої та екологічної роботи;
- проведення дискотек, танцювальних вечорів, концертів художньої самодіяльності;
- організація дитячих свят (відкриття та закриття зміни, пам'ятні дати тощо);
- організація екскурсій;
- демонстрація художніх і науково-популярних фільмів, відеофільмів, мультфільмів, які відповідають віку дітей та не суперечать нормам суспільної моралі;
- організація перегляду спектаклів театрів юного глядача, театрів для дітей та інших творчих;
- організація виступів музичних і музично-танцювальних колективів» [2].

Відповідно до вимог позашкільної освіти, освітньо-виховне середовище дитячих

закладів оздоровлення та відпочинку акцентоване на: створення умов для інтелектуального, творчого, духовного та фізичного розвитку дітей; залучення до творчості та активної комунікації; формування соціальних компетентностей; створення умов для самовизначення та самореалізації. Інклюзія в системі дитячого оздоровлення та відпочинку дозволить організувати оздоровлення та відпочинок дітей з інвалідністю у сучасних дитячих оздоровчих закладах усіх рівнів, де створені відповідні умови для активного відпочинку.

Актуальним у цьому контексті є аналіз досвіду роботи регіональних та міських інклюзивних закладів відпочинку та оздоровлення для дітей та молоді, зокрема заклади м. Умань.

Міська програма оздоровлення та відпочинку дітей і учнівської молоді на 2021–2025 роки (далі – Програма) «розроблена відповідно до Конституції України, Сімейного кодексу України, Закону України «Про охорону дитинства», Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей», інших нормативно-правових актів, обласної Програми оздоровлення та відпочинку дітей і учнівської молоді, Положення про Міністерство соціальної політики України, Положення про управління праці та соціального захисту населення та з метою удосконалення організації повноцінного оздоровлення, відпочинку дітей і учнівської молоді в м. Умань» [5].

«Метою Програми є забезпечення якості та доступності послуг з оздоровлення та відпочинку, організація реабілітації дітей з інвалідністю, запобігання інвалідизації дітей, збереження, удосконалення та розвиток мережі дитячих оздоровчих закладів, створення в них безпечних умов перебування та збільшення кількості дітей, охоплених послугами з оздоровлення та відпочинку. Досягнення поставленої мети буде здійснюватись шляхом покращення умов оздоровлення та відпочинку дітей і учнівської молоді в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку; впровадження інноваційних форм у навчально-культурні програми цих закладів; вироблення ефективних механізмів забезпечення оздоровчими послугами максимальної кількості дітей і учнівської молоді, в першу чергу тих, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки» [5].

До основних завдань Програми належать:

- 1) «зміцнення здоров'я дітей і учнівської молоді, збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами оздоровлення та відпочинку, в першу чергу тих, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки;
- 2) поліпшення інформаційного, науково-методичного, матеріально-технічного забезпечення діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку та підвищення їх престижу;
- 3) підвищення компетентності та кваліфікації кадрового потенціалу дитячих закладів оздоровлення та відпочинку;
- 4) розвиток творчих здібностей дітей та молоді, формування здорового способу життя та патріотичне виховання;
- 5) удосконалення роботи Центру дозвілля та відпочинку дітей шкільного віку «Барвограй»;
- 6) покращення стану здоров'я та фізичного розвитку дитячого населення» [5].

На сьогодні в м. Умань функціонують такі літні інклюзивні заклади оздоровлення та відпочинку:

- відділення реабілітації, оздоровлення та відпочинку змішаного типу «БУГ»

Центру соціальних послуг управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради;

- літній оздоровчий табір санаторного типу «Мрія» Центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок»;
- Центр дозвілля та відпочинку для дітей шкільного віку «Барвограй» Центру інтегрованих соціальних послуг управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

Відділення реабілітації, оздоровлення та відпочинку змішаного типу «Буг» (далі – Відділення) є структурним підрозділом Центру інтегрованих соціальних послуг управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

Основною метою Відділення є «забезпечення реабілітації, оздоровлення, змістовного відпочинку, цікавого дозвілля, формування здорового способу життя, патріотичного виховання дітей та молоді, творчого і духовного розвитку сімей з дітьми, пенсіонерів, інвалідів, внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО та їхніх сімей» [6].

Завдання діяльності Відділення:

- надання оздоровчих процедур та реабілітаційних послуг відповідно до віку та стану здоров'я клієнтів;
- надання соціально-психологічних послуг внутрішньо переміщеним особам із районів проведення АТО та окупованої території АР Крим, членам сімей військовослужбовців, які загинули в АТО, військовослужбовцям, які проходять службу в районах проведення АТО та сім'ям;
- організація змістовного дозвілля та відпочинку відповідно до віку та інтересів клієнтів;
- організація тематичних змін, зокрема патріотичних;
- пропагування здорового способу життя та занять спортом.
- виховання шанобливого ставлення до культурної спадщини, історії та природи рідного краю.

Інклюзивний соціально-реабілітаційний оздоровчий табір санаторного типу «Мрія» (далі – табір «Мрія») є інклюзивним закладом Центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок».

Метою діяльності табору «Мрія» є «реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів, розвиток здібностей, створення передумов для інтеграції у суспільство відповідно до індивідуальних потреб» [7].

Табір «Мрія» призначений для оздоровлення та відпочинку дітей з інвалідністю, дітей-сиріт, дітей, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, дітей з родин учасників АТО та інших категорій та не має на меті отримання прибутку.

Табір «Мрія» розміщується на території та в приміщеннях Центру, що відповідають безбар'єрній архітектурі, санітарно-гігієнічним, протипожежним вимогам, техніці безпеки, мають усі види комунального благоустрою.

Табір «Мрія» Центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок» є інклюзивним закладом санаторного типу, який створюється на період оздоровчого періоду як з денним, так і цілодобовим перебуванням дітей (за потребою), зі зміною не менше 21 дня.

Завданнями дитячого оздоровчого табору «Мрія» є:

- проведення оздоровлення, виховної та реабілітаційної роботи відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів та здібностей дітей, з урахуванням їхнього віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я з використанням різних форм роботи;
- пропаганда здорового способу життя;
- педагогічна, соціально-медична, психологічна реабілітація дітей;
- створення умов для повноцінного оздоровлення та відпочинку, розвитку творчих здібностей у дітей, занять фізичною культурою, розширення кругозору;
- добровільний вибір діяльності та дозвілля;
- вільне висловлювання поглядів, думок та переконань;
- організація роботи гуртків за інтересами.

Центр дозвілля та відпочинку дітей шкільного віку «Барвограй» (далі – Центр) – спільний соціальний проєкт управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради та Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, створений в Центрі інтегрованих соціальних послуг.

Центр «Барвограй» охоплює дозвіллям та відпочинком дітей віком від 6 до 17 років.

Основною метою діяльності Центру є «забезпечення необхідних умов для змістовного відпочинку, цікавого дозвілля, формування здорового способу життя, творчого і духовного розвитку» [8].

Завдання діяльності Центру:

- організація культурного та змістовного дозвілля;
- організація змістовних тематичних змін;
- пропагування здорового способу життя та занять спортом;
- виховання поваги до праці та трудової діяльності.

Центр організує свою діяльність за такими напрямками: спортивно-масовий, культурно-дозвільна діяльність, соціальний та навчальний напрям.

Спортивно-масовий напрям:

- організація і проведення масово-оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходів під гаслом: «Спорт для всіх»;
- формування всебічно розвинутої особистості засобами фізичної культури і спорту;
- пропаганда здорового способу життя;
- створення фізкультурно-спортивних аматорських об'єднань, секцій та команд;
- зміцненню здоров'я, загартування організму.

Культурно-дозвільна діяльність:

- реалізація театралізованих ігрових програм;
- розробка та проведення розвивальних програм дозвілля;
- організація розважальних програм;
- організація тематичних змін;
- впровадження культурно-дозвільних проєктів та програм для різновікових категорій дітей.

Соціальний напрям:

- проведення інформаційно-просвітницької роботи, розповсюдження соціальної реклами;
- залучення дітей незахищених соціальних категорій до участі у масових та загальноміських заходах;
- презентації ігрових театралізованих програм, концертів для дітей-інвалідів, дітей з сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей внутрішньо переміщених осіб, дітей військовослужбовців, які загинули під час проведення антитерористичної операції.

Навчальний напрям:

- розробка програм та складання тематичних планів відпочинкових заходів та дозвілля;
- організація роботи гуртків за інтересами.

Таким чином, аналіз законодавчої бази нормативно-правових документів щодо оздоровлення та відпочинку дітей та практичний досвід уманських інклюзивних дитячих закладів оздоровлення та відпочинку засвідчив реалізацію права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, змістове дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів, розвиток здібностей та створення передумов для інтеграції у суспільство відповідно до індивідуальних потреб.

Перспективним буде дослідження особливостей надання різних видів соціально-психологічної реабілітації та терапії під час перебування в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарова Т. В., Олійник Н. Я., Тараканова А. П. Оздоровчий заклад – центр виховної роботи з дітьми влітку. *Позакласний час*. 2004. Травень. № 9–10. С. 29–36.
2. Про затвердження Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку дітей: Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 13.08.2009 № 2881. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0854-09#Text> (дата звернення: 30.08.2021).
3. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> (Дата звернення: 30.08.2021).
4. Концепція Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/524-2021-p#Text> (Дата звернення: 30.08.2021).
5. Міська програма оздоровлення та відпочинку дітей і учнівської молоді на 2021–2025 роки від 30 квітня 2021 року № 7–13/8. URL: <https://uman-rada.gov.ua/index.php/dokumenty/tsilovi-prohramy/item/16648-miska-prohramy-ozdovrovlennia-ta-vidpochynku-ditei-i-uchnivskoi-molodi-na-20212025-roku> (дата звернення: 30.08.2021).
6. Положення про відділення реабілітації, оздоровлення та відпочинку змішаного типу «БУГ» Центру соціальних послуг управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради. Наказ від 5.05.21 № 70. Умань, 2021. 6 с.
7. Положення про літній оздоровчий табір санаторного типу «Мрія» Центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок». Умань, 2021. 5 с.
8. Положення про Центр дозвілля та відпочинку для дітей шкільного віку «Барвограй» Центру інтегрованих соціальних послуг управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради. Наказ від 5.05.21 № 70. Умань, 2021. 4 с.
9. Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2009 року № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2021).

REFERENCES

1. Honcharova, T. V., Oliinyk, N. Ya., Tarakanova, A. P. (2004). Ozdorovchyi zaklad – tsentr vykhovnoi roboty z ditmy vlitku. *Pozaklasnyi chas – Extracurricular time*, 9–10, 29–36 [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho sotsialnoho standartu ozdorovlennia ta vidpochynku ditei: Nakaz Ministerstva u spravakh simi, molodi ta sportu vid 13.08.2009 № 2881 (2009). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0854-09#Text> [in Ukrainian].
3. Pro ozdorovlennia ta vidpochynok ditei: Zakon Ukrainy vid 21.05.2008 № 45. (2008). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text> [in Ukrainian].
4. Kontsenptsii Derzhavnoi sotsialnoi prohramy ozdorovlennia ta vidpochynku ditei na period do 2025 roku. (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/524-2021-p#Text> [in Ukrainian].
5. Miska prohrama ozdorovlennia ta vidpochynku ditei i uchnivskoi molodi na 2021–2025 roky vid 30 kvitnia 2021 roku № 7–13/8. (2021). URL: <https://uman-rada.gov.ua/index.php/dokumenty/tsilovi-prohramy/item/16648-miska-prohramy-ozdorovlennia-ta-vidpochynku-ditei-i-uchnivskoi-molodi-na-20212025-roky> [in Ukrainian].
6. Polozhennia pro viddilennia reabilitatsii, ozdorovlennia ta vidpochynku zmishanoho typu “BUH” Tsentru sotsialnykh posluh upravlinnia pratsi ta sotsialnoho zakhystu naselennia Umanskoï miskoi rady: Nakaz vid 5.05.21 № 70. (2021). Uman [in Ukrainian].
7. Polozhennia pro litnii ozdorovchyi tabir sanatornoho typu “Mriia” Tsentru kompleksnoi reabilitatsii i diadi z invalidnistiu “Prolisok”. (2021). Uman [in Ukrainian].
8. Polozhennia pro Tsentr dozvillia ta vidpochynku dlia ditei shkilnoho viku “Barvohrai” Tsentru intehrovanykh sotsialnykh posluh upravlinnia pratsi ta sotsialnoho zakhystu naselennia Umanskoï miskoi rady: Nakaz vid 5.05.21 № 70. (2021). Uman [in Ukrainian].
9. Typove polozhennia pro dytiachyi zaklad ozdorovlennia ta vidpochynku: zatverdzhene Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 kvitnia 2009 roku № 422. (2009). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2009-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].